

Psychiater Marc Calmeyn plaatst menselijkheid centraal in zijn praktijk

‘Patiënt is geen symptoomdrager maar lotgenoot’

Oppervlakkige psychiatrie die louter symptomen bestrijdt, vindt geen genade bij Marc Calmeyn. De mens achter het ziektebeeld haalt deze Loppemnaar daarom doelbewust naar het voorplan. “Daarbij verdiept mijn geloof de barmhartigheid die ik voor patiënten voel.”

JORIS DELPORTE | “In een landbouwersgezin groeide ik op tussen dieren en velden, vlakbij de abdij van Westvleteren. Toch trok ik na mijn college-tijd in Poperinge enthousiast weg om de wijde wereld te verkennen. Aan de KU Leuven volgde ik geneeskunde, psychiatrie, een baccalaureaat filosofie en medische seksuologie. Intussen groeide mijn geloof uit tot een meer voldragen en vooral wezenlijke overtuiging.

‘Van kleine mirakels ben ik vaak getuige.’

De lessen filosofie ervoer ik stevast als een persoonlijke verrijking. Inzichten van onder meer hoogleraar Herman Roelants hadden een doorslaggevende invloed op mijn denken. Deze bijkomende opleiding heeft me bovendien geleerd dat psychiatrie dient te steunen op filosofische inzichten. Beide disciplines zijn immers verwant. Zoals filosofen zich verwonderen over de mens, kijken mijn vakgenoten en ikzelf beter met verwondering naar onze psychisch zieke medemens. Van de psychoanalyse ben ik een sterk voorstander. Uiteraard zijn andere therapeutische mogelijkheden eveneens geschikt voor specifieke personen of situaties. Maar deze aanpak leidt tot ware transformaties bij wie daarvoor openstaat. Ik kan vanuit enige ervaring spreken, ook al omdat een ‘leeranalyse’ bij de vorming tot psychoanalyticus hoort. Een doorslaggevende ervaring die mij later heeft geholpen om de juiste carrière- en levenskeuzes te maken.

Peilen naar diepte

Oppervlakkige psychiatrie die alleen symptomen behandelt met een puur medicamenteuze therapie, vindt bij mij geen weerklank. Daarom ook acht ik de *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM) geen volwaardig werkinstrument. Te vaak wordt dit internationale standaardwerk evenwel als voornaamste handboek, ja zelfs als leerboek aangewend. Een gevaarlijke reflex die soms leidt tot betreurenswaardig reductionisme. Patiënten blijken niet gebaat bij ‘labels’. Ze vereenzelvigen zich te veel met de etiketten die we op hen kleven. Zodra iemand bijvoorbeeld de diagnose ‘borderline’ verneemt, is de kans groot dat hij of zij elke zoektocht staakt naar de problemen die er echt toe doen.

Mijn denkbeelden sluiten nauw aan bij de bevindingen van Hongaars psychiater Leopold Szondi. De Belgische hoogleraar Jacques Schotte heeft diens rake inzichten uitgewerkt in de ‘antropopsychiatrie’. Deze school bezit een heel specifieke visie op de menselijke drijfveren. Zoals

DNA uit vier basen bestaat en zo het materiële bestaan mogelijk maakt, liggen volgens Szondi eveneens vier ‘drijfkrachten’ aan de basis van het mentale leven. Deze komen tot uitdrukking in onze relatie- en beroepskeuzes. En vanzelfsprekend manifesteren ze zich ook in ziekte en gezondheid. Zo is de driftvector waardoor ik mijn eigenheid aflijn, tegenover anderen en de wereld rondom mij, belangrijk voor de menselijke ontplooiing. Maar indien deze grenzen vervagen, lopen binnen- en buitenwereld als in een ring van Möbius door elkaar. Kortom, de grens tussen evenwichtigheid en pathologische manifestaties is soms flinterdun. Een inzicht dat dwingt tot bescheidenheid.

Barmhartige houding

Of de antropopsychiatrische visie in essentie christelijk is? Zo is ze niet bedoeld maar ik bespeur zeker raakpunten, omdat deze school de mens ten diepste ‘au sérieux’ neemt. In de marge van lezingen die ik geregeld houd over christendom en psychiatrie vertrouwen pastoraal werkers me bovendien toe dat ze eveneens gelijkenissen zien. Veel steengoede collega’s zijn niet gelovig, maar persoonlijk merk ik hoe een barmhartige houding de relatie met patiënten verdiept. Mede dankzij mijn gelovige overtuiging zijn ze voor mij niet primair symptoomdragers, maar lotgenoten. De congregaties achter de psychiatrische ziekenhuizen waaraan ik nu of vroeger ben verbonden, respectievelijk de broeders van Liefde en de zusters van de Barmhartigheid Jesu, geven die houding alle ruimte.

‘Patiënten zijn niet gebaat met etiketten.’

Conform mijn christelijke levensvisie geloof ik rotsvast dat zelfs ernstige pathologieën te ‘transcenderen’ vallen. Verwacht in de psychiatrie geen enorme mirakels maar van ‘kleine wonderen’ ben ik vaak getuige geweest. Medemensen die eerst zijn ‘opgegeven’, heb ik alsnog serieuze stappen richting een gezond bestaan zien doen. Dergelijke transformaties sterken me bovendien in de overtuiging dat medici respectvol, maar uiterst voorzichtig dienen om te springen met euthanasievragen van psychiatrische patiënten. Achter hun verzoeken gaan niet zelden complexe motieven schuil.

Grotere openheid

Een geloofsleven ontsnapt aan precieze omschrijvingen. Toch leef ik volgens twee Bijbelcitaties die mijn relatie met het onuitsprekelijke trefend uitdrukken. Zo is deze passage uit de brief van Paulus aan de Filippenzen mij lief: ‘Wees niet

Leek met algemene roeping

De metershoge boekenwand in de werkkamer van deze psychiater verradt meteen zijn passie. Vakliteratuur, romans, poëzie en essays allerhande kruiden zijn bestaan. “Ik ben ertoe gegrepen”, stelt deze echtgenoot en vader van drie volwassen kinderen. “Lectuur blijkt bijna in dezelfde mate als mijn werk een ‘algemene roeping’, om de voormalige president van het Brugse Grootseminarie Eric Vanden Berghe te citeren.” (JD)

“Zoals filosofen zich verwonderen over de mens, kijken mijn vakgenoten beter met verwondering naar onze psychisch zieke medemens”, vertelt Marc Calmeyn. © JD

bezorgd, maar laat al uw wensen bij God bekend worden [...] En de vrede van God, die alle begrip te boven gaat, zal uw hart [...] bewaren in Christus Jezus’. Dat rustgevende effect – dat anders is dan psychologische (ge)rust(stelling) – mag ik gelukkig ervaren, zij het niet elke dag. Ook de harten-

kreet ‘Ik geloof! Kom mijn ongelof te hulp’ bij Marcus is me dierbaar. Zoals elkeen onder ons heb ik tekorten of ‘zonden’. Maar dat besef motiveert me om nog meer inzet te demonstreren. Zo hoop ik in mijn geloof meer authenticiteit en op het werk een grotere openheid te vinden.”